

Список літератури: 1. Економіка в енергетиці: Навч. посіб. / О. М. Прокурня, О. І. Ганус. – Х.: Вид-во «Підручник НТУ «ХПІ», 2012. – 272с. 2. Определение экономической эффективности капитальных вложений в энергетику. Методика. Энергосистемы и электрические сети. ГКД 340.000.002-97. – К. – Міненерго України, 1997. – 54 с. 3. Офіційний сайт НКРЕ : Електронний ресурс: <http://www.nerc.gov.ua>. 4. Звіт про фінансовий результат діяльності Новоайдарського РЕМ за 2012р. 5. Баланс Новоайдарського РЕМ за 2012р. 6. Економіка підприємства: Навч. посіб. / Т. О. Примак // – К.: Вікар, 2002. – 176 с. 7. Сутність і оцінка фінансового стану підприємства. Навч. посіб. / М. Д. Білик // – К.: КНЕУ, 2000. – 325 с. 8. Економіка енергетики. Навч. посіб. / Л. Г. Мельник, О. І. Карінцева, І. М. Сотник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2006. – 238 с. 9. Кузьменко С. В. Управление экономическими рисками в корпоративном секторе электроэнергетики / С. В. Кузьменко, Ю. Д. Костин – Х.: вид-во ООО НПП «Контраст», 2005. – 248 с.

Bibliography (transliterated): 1. *Ekonomika v energetici: Navch. posib.* / O. M. Proskurnja, O. I. Ganus. – H.: Vid-vo «Pidruchnik NTU «HPi», 2012. – 272s. 2. *Opređenje jekonomičeskoj jeffektivnosti kapital'nyh vloženij v jenergetiku. Metodika. Jenergosistemy i jelektričeskie seti.* GKD 340.000.002-97. – K. – Minenergo Ukraїni, 1997. – 54 s. 3. Офіційний сайт НКРЕ : Elektronnij resurs: <http://www.nerc.gov.ua>. 4. *Zvit pro finansovij rezul'tat dijaj'nosti Novoajdars'kogo REM za 2012r.* 5. *Balans Novoajdars'kogo REM za 2012r.* 6. *Ekonomika pidpriemstva: Navch. posib.* / T. O. Primak // – K.: Vikar, 2002. – 176 s. 7. *Sutnist' i ocinka finansovogo stanu pidpriemstva.* Navch. posib. / M. D. Bilik // – K.: KNEU, 2000. – 325 s. 8. *Ekonomika energetiki. Navch. posib.* / L. G. Mel'nik, O. I. Karinceva, I. M. Sotnik. – Sumi: VTD «Universitets'ka kniga», 2006. – 238 s. 9. *Kuz'menko S. V. Upravlenie jekonomičesкими riskami v korporativnom sektore jelektroenergetiki* / S. V. Kuz'menko, Ju. D. Kostin – H.: vid-vo ООО NPP «Kontrast», 2005. – 248 s.

Надійшла до редколегії 28.03.2014

УДК 330.341.1

Ю.А. ОЛІЙНИК, аспірант НТУ «ХПІ»

НАЦІОНАЛЬНА ІННОВАЦІЙНА СИСТЕМА ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ТА БАЗА ДЛЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙ ТА ІНВЕСТИЦІЙ

У статті проведено аналіз поняття національної інноваційної системи, за допомогою якого автором узагальнено підходи щодо розкриття поняття «національна інноваційна система». Виокремлено основні вимоги при визначенні політики формування національної інноваційної системи. Представлено авторське бачення щодо побудови національної інноваційної системи. У результаті дослідження були сформувані завдання, що необхідно розв'язувати для реалізації стратегії розвитку національної інноваційної системи.

Ключові слова: національна інноваційна система, системний підхід, стратегія, інноваційний процес, інновація

Вступ. Сучасні тенденції розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності свідчать про необхідність формування сталої національної інноваційної системи як необхідної умови та бази для розвитку інновацій та інвестицій.

Поряд із цим, перш ніж перейти до узагальнення напрямів формування

© Ю.А. Олійник, 2014

національної інноваційної системи необхідно дослідити теоретичні її засади. Поняття національної інноваційної системи (НІС) все ширше використовується і в теоретичних роботах, і в переліках практичних кроків з переходу економіки на інноваційний шлях розвитку. Створення НІС розглядається в державних документах як пріоритетне завдання державної науково-технічної політики [3]. Однак питання про реальний зміст даного поняття в економічному, соціальному та інших аспектах залишається ще в значній мірі дискусійним.

Аналіз основних досягнень та літератури. Концепції національної інноваційної системи розглянуто багатьма західними [14-18], які в 80-90-х роках ХХ ст. майже одночасно розпочали роботу з формування сучасної теорії інноваційної діяльності та розробили її загальні методологічні принципи та вітчизняними економістами [5,8,12,13].

Метою дослідження є висвітлення сутності та аналіз поняття «національна інноваційна система», визначення підходів щодо формування НІС та виділення завдань щодо реалізації стратегії розвитку НІС.

Результати досліджень. У другій половині ХХ століття теорія інновацій пройшла складний шлях від опису окремого підприємства, фірми, інституту, держави як окремих елементів інноваційного процесу до розуміння їх як окремої системи інституційних чинників. Саме це стало підґрунтям для розвитку комплексного підходу та формування концепції національної інноваційної системи.

Існує велика кількість визначень поняття «національна інноваційна система» (табл.1.)

Таблиця 1 - Сучасні визначення поняття «національна інноваційна система»

Джерело	Визначення
К.Фрімен [14]	мережа інститутів у суспільному і приватному секторах, чия діяльність і взаємозв'язки сприяють розробці, імпорту і проникненню нових технологій
Лундвалл Б. [15]	сукупність елементів та їх взаємозв'язків, які забезпечують створення, розповсюдження та використання нових і економічно корисних знань, вони локалізовані в межах кордонів національної держави
Нельсон Р. Росенберг Н. [17].	сукупність інститутів, взаємодія яких детермінує інноваційність національних фірм
Меткальф С. [16]	сукупність різних інститутів, що спільно та індивідуально вносять свій вклад у створення і дифузії нових технологій, створюють конструкцію, в межах якої уряд формує й реалізує інноваційну політику. По суті, це система взаємопов'язаних інститутів, призначених для створення, збереження, передачі знання, навичок та артефактів, які визначають нові технології.
Дж. Ніусі [18]	система взаємодіючих приватних та суспільних фірм, університетів, державних агентів, діяльність яких спрямована на розвиток науки і технології в межах національних кордонів. Взаємозв'язки між даними елементами можуть бути технічними, комерційними, правовими, соціальними, фінансовими, а цілі зв'язків – розвиток, захист, фінансування чи регулювання науки і нових технологій.
О.Голіченко [5]	система відмінних взаємопов'язаних інститутів, що виробляють, зберігають і

	передають знання, майстерність та створені людиною продукти, які використовуються при розробці нових знань і технологій.
Л. Федулова М. Пашута [12]	сукупність взаємозалежних організацій (структур), зайнятих виробництвом і комерційною реалізацією наукових знань і технологій, у межах національних границь – малі та великі компанії, університети, державні лабораторії, технопарки і інкубатори. Їхня взаємодія забезпечується комплексом інститутів правового, фінансового й соціального характеру, що мають міцне національне коріння, традиції, політичні та культурні особливості.
Концепція розвитку національної інноваційної системи[10]	сукупність законодавчих, структурних і функціональних компонентів (інституцій), які задіяні у процесі створення та застосування наукових знань та технологій і визначають правові, економічні, організаційні та соціальні умови для забезпечення інноваційного процесу.
В.В. Онікіснко, Л.М. Смельяненко [8]	сукупність національних державних, приватних, громадських організацій і механізмів їхньої взаємодії, у рамках яких здійснюється діяльність зі створення, зберігання та поширення нових знань і технологій. Економічна корисність знань, що формуються, зберігаються та використовуються у НІС, полягає в ефективності інноваційної діяльності. Прогрес в інноваціях базується на складній системі взаємозв'язків елементів, які створюють різні типи знань, управляють їхніми потоками, розподіляють і забезпечують їх практичне використання.
Л. Яременко[13]	сукупність взаємопов'язаних організацій(структур), що займаються виробництвом та комерційною реалізацією наукових знань і технологій в межах національних кордонів.

Отже, як видно із таблиці 1, можна узагальнити існуючі підходи (рис.1)

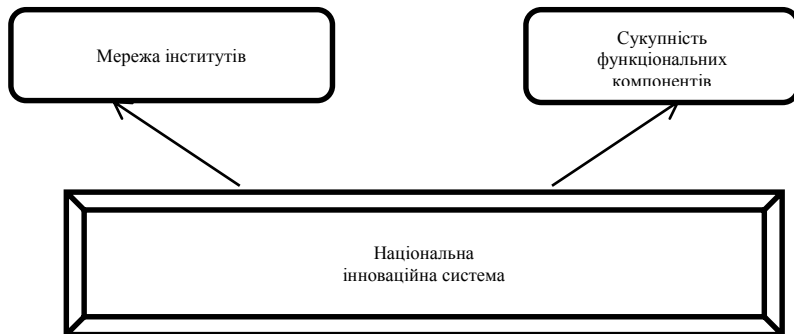

Рис.1 - Підходи до розкриття поняття «національна інноваційна система»

Як видно, із даного рисунку, підходів існує два. Згідно першого підходу національна інноваційна система розглядається як мережа інститутів, але, на думку автора, даний підхід не є повним через те, що в даному випадку відсутнє врахування системного підходу, а при трактуванні поняття «національна інноваційна система» системний підхід все ж таки є обов'язковим до застосування.

Саме тому можна погодитись із другим підходом, але перш ніж перейти до уточнення поняття «національна інноваційна система» доцільно представити деякі міркування щодо системного підходу (табл. 2)

Таблиця 2 - Погляди на трактування змісту системного підходу

Автор	Трактування
Кравченка Ю.Ф. [7]	Системний підхід – це загальний метод (сучасна загальнонаукова методологія) дослідження та пізнання складних об'єктів (систем), який використовується в усіх сферах науки, техніки, управління та ін.
Гаджинського А.М. [4]	Системний підхід - це напрям методології наукового пізнання, в основі якого лежить розгляд об'єктів як систем, що дає змогу досліджувати властивості й відносини в об'єктах, які складно побачити
Бажин [2]	Системний підхід – це методологія спеціального наукового пізнання й соціальної практики, а також пояснювальний принцип, в основі якого лежить дослідження об'єктів як систем
Пономарьова Ю.В. [9]	Системний підхід - це методологія наукового пізнання, в основі якої лежить сприйняття об'єктів як систем, що дає змогу розглядати досліджуваній об'єкт як комплекс взаємопов'язаних підсистем, об'єднаних спільною метою, розкривати його інтегративні властивості, а також внутрішні та зовнішні зв'язки
Спицнадель В.М.[11]	Системний підхід - експліцитне (роз'яснювальне) вираження процедур подання об'єктів як систем і способів їх опису, пояснення, передбачення, розроблення та ін.
Абовський Н.П.[1]	Системний підхід – це напрям методології наукового пізнання й соціальної практики, в основі якого лежить розгляд об'єктів як систем. Системний підхід орієнтує дослідників на розкриття цілісності об'єкта, на виявлення різноманітних зв'язків у ньому й зведення їх у єдину теоретичну картину.
Інютіної К.В. [6]	«Системний підхід» – науковий напрям, в основу якого покладений розгляд і вивчення різних об'єктів як систем, у тому числі й економічних.

Слід наголосити, що національна інноваційна система повинна однозначно відповідати суспільно-економічним відносинам і рівню розвитку продуктивних сил держави. Наслідком цього є необхідність індивідуального підходу в кожній країні при визначенні політики формування НІС, що припускає адаптацію кращих практик країн світу. Основні вимоги до побудови національної інноваційної системи

наведені на рис. 2

Для дотримання цих вимог необхідне проведення стратегічно обґрунтованих і послідовних заходів, орієнтованих на формування цілісної національної інноваційної системи України на основі єдиної концепції та механізму. Авторське бачення щодо побудови національної інноваційної системи наведено на рис.3.

Отже, інноваційна система, що формується в нашій державі, повинна не тільки забезпечувати становлення економіки, заснованої на знаннях, але й сприяти участі України як рівноправного партнера у світовому інноваційному процесі.

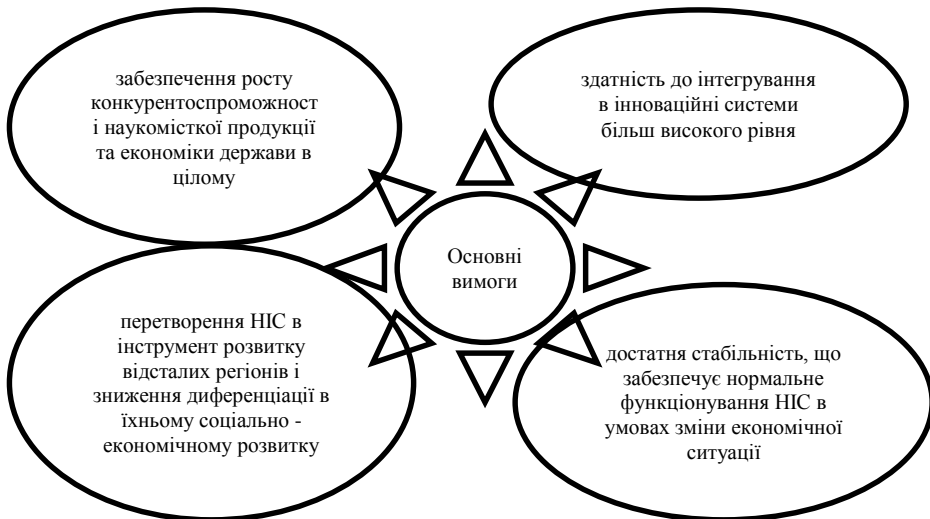

Рис. 2 - Основні вимоги при визначенні політики формування національної інноваційної політики (узагальнено автором)

Незважаючи на те, що дотепер інноваційна діяльність ще не стала основою економічного розвитку країни, за останнє десятиліття створені реальні передумови до переходу вітчизняної економіки на інноваційний шлях розвитку. Майбутній образ національної інноваційної системи буде залежати від можливостей країни мобілізувати свій внутрішній інноваційний потенціал та від здатності зайняти гідне місце в світовому інноваційному комплексі.

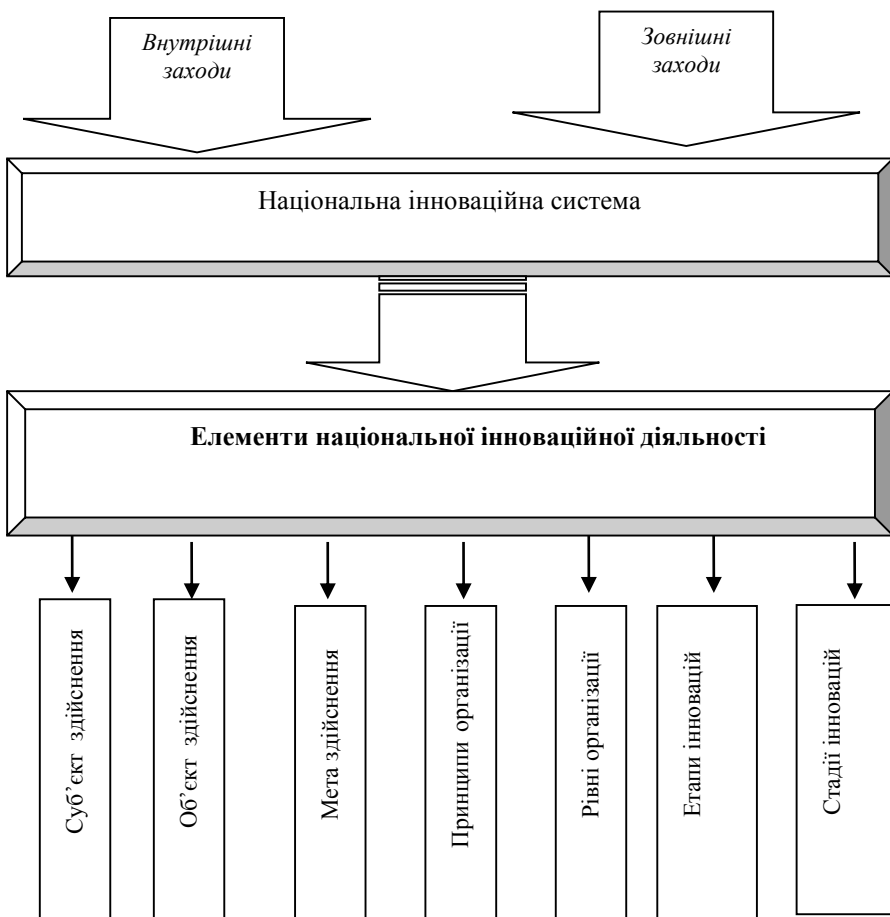

Рис. 3 - Системний підхід до побудови національної інноваційної системи (загальний вигляд)

Висновки. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок, що формування української НІС стикається також із рядом інших проблем, зокрема з відсутністю реальної координації інноваційних процесів в економіці на державному рівні. У зв'язку з цим для реалізації стратегії розвитку НІС України слід розв'язати такі завдання:

- сформувати системний підхід до забезпечення законодавчо-нормативної бази;
- удосконалити систему державного управління інноваційними процесами;

створити дієву систему ресурсного забезпечення економічного стимулювання та розвинути інноваційні структури і технології;

розробити систему довго- і середньострокового прогнозування технологічного розвитку і визначити на цій основі напрямки науково технологічного розвитку країни;

підвищувати рівень програмно-цільового забезпечення при реалізації державних науково-технічних інноваційних пріоритетів.

Розв'язання цих завдань можливе за умови встановлення рамкових умов розвитку інноваційного бізнесу, стабільності державного керування сферою розробок і досліджень, розробки стратегії інноваційного розвитку економіки, формування державної інноваційної політики та її нормативно-правового забезпечення, чіткої постановки цілей і завдань у взаємодії центральної та регіональної влад, проведення прогнозу технологічного розвитку й визначення його пріоритетів, підтримки розвитку інноваційної інфраструктури, розробки заходів із стимулювання інноваційної діяльності, рівноправної участі науки, бізнесу і держави в реалізації інноваційної політики за безумовного пріоритету фундаментальних досліджень.

Список літератури: 1. *Абовский Н.П.* Творчество: системный подход, законы развития, принятие решений / *Н.П. Абовский.* - М. : СИНТЕГ, 1998. - 312 с.**2.** *Бажин И.И.* Логистика : учебник для студентов высших эконом. учеб. заведений / *И.И. Бажин.* - Харьков : Консум, 2004. - 240 с.**3.** *Белолитецкий В.* Инвестиционная деятельность фирмы [Текст] / *В. Белолитецкий* // Консультация директора. - 1997. - № 14. - С. 18-21.**4.** *Гаджинский А.М.* Логистика : учебник для высших и средних специальных учебных заведений / *А.М. Гаджинский.* - 2-е изд. -М. : Маркетинг, 1999. - 375 с.**5.** *Голиченко О.Г.* Национальная инновационная система России: состояние и пути развития. - М.: Наука, 2006. - С. 13.**6.** *Инютина К.В.* Основы логистики / *К.В. Инютина, Б.С. Квашиин, О.В. Суслев.* - СПб. : Изд-во СПбГУЭФ, 1999. - 40 с.**7.** *Кузьмин О. С.* Инвестиция та інноваційна діяльність: моног. / *Кузьмін О.С., Князь С.В., Тувакова Н.В., Кузнецова А.Я.*; за наук. ред. проф., д-ра екон. наук О.С. Кузьміна. - Львів, ЛБІ НБУ, 2003. - 233с. **8.** *Онiкієнко В.В., Ємельяненко Л.М.* Розвиток національної інноваційної системи на етапі становлення в Україні постіндустріального суспільства - К.: РВПС України НАН України, 2008. - 65 с.**9.** *Пономарьова Ю.В.* Логістика : навч. посіб. / *Ю.В. Пономарьова.* - Київ : Центр навчальної літератури, 2003. - 192 с.**10.** Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи Розпорядження від 17 червня 2009 р. N 680-р Київ.**11.** *Спицнадель В.Н.* Основы системного анализа : учеб.пособ. / *В.Н. Спицнадель.* - СПб. : Бизнес-пресса, 2000. - 326 с. **12.** *Федулова Л., Пацута М.* Розвиток національної інноваційної системи України // Економіка України. - 2005. - №4. - С. 35-47 **13.** *Яременко Л.* Формування ринкових відносин в Україні: Збірник наукових праць. Вип.1. НДЕІ Мінекономіки України, 2007.- С. 54-57. **14.** *Freeman C.* Technology policy and economic Performance. Lesson from Japan. - London.: Printer Publication, 1987. - P. 1-5 **15.** *Lundvall B.-A.* National systems of innovations. - Printer. London, 1992 **16.** *Metcalfе J.S.* The economic foundations of technology policy: equilibrium and evolutionary perspectives // Handbook of economics of innovation and Technological Change. Ed. Stoneman. - Blackwell, Oxford, 1995 **17.** *Nelson R.R., Rosenberg N.* Technical innovation and national systems // National innovation Systems. Ed. Nelson R.R. - Oxford University Press, New York, 1993 **18.** *Niosi J., Savoitti P.P., Bellon B., Crow M.* National system of innovations: in search of a workable concept // Technology in Society. - 1993. - № 15. P. 207-227.

Bibliography (transliterated): 1. *Abovskij N.P.* *Tvorchestvo: sistemyj podhod, zakony razvittija, prinjatje reshenij* / *N.P. Abovskij.* - M. : SINTEG, 1998. - 312 s.**2.** *Bazhin I.I.* *Logistika : uchebnik dlja studentov vysshih jekonom. ucheb. zavedenij* / *I.I. Bazhin.* - Har'kov : Konsum, 2004. - 240 s.**3.**

Belolipeckij V. *Investicionnaja dejatel'nost' firmy* [Tekst] / V. Belolipeckij // Konsultacija direktora. – 1997. – № 14. – S. 18-21. **4.** Gadzhinskij A.M. *Logistika* : uchebnik dlja vysshih i srednih special'nyh uchebnyh zavedenij / A.M. Gadzhinskij. - 2-e izd. -M. : Marketing, 1999. - 375 s. **5.** Golichenko O.G. *Nacional'naja innovacionnaja sistema Rossii: sostojanie i puti razvitiya*. – M.: Nauka, 2006. – S. 13. **6.** Injutina K.V. *Osnovy logistiki* / K.V. Injutina, B.S. Kvashnin, O.V. Suslov. – SPb. : Izd-vo SPbGUJeF, 1999. – 40 s. **7.** Kuz'min O. Ė. *Investicijna ta innovacijna dijal'nist'*: monog. / Kuz'min O.Ė., Knjaz' S.V., Tuvakova N.V., Kuznecova A.Ja.; za nauk. red.. prof.., d-ra ekon. nauk O.Ė. Kuz'mina. – L'viv, LBI NBU, 2003. – 233s. **8.** Onikienko V.V., Ėmel'janenko L.M. *Rozvitok nacional'noi innovacijnoi sistemi na etapi stanovlennja v Ukraïni postindustrial'nogo suspil'stva* - K.: RVPS Ukraïni NAN Ukraïni, 2008. – 65 s. **9.** Ponomar'ova Ju.V. *Logistika* : navch. posib. / Ju.V. Ponomar'ova. – Kiïv : Centr navchal'noi literaturi, 2003. – 192 s. **10.** *Pro shvalennja Koncepcii rozvitku nacional'noi innovacijnoi sistemi Rozporjadzhennja vid 17 chervnja 2009 r. N 680-r Kiïv.* **11.** Spicnadel' V.N. *Osnovy sistemnogo analiza* : ucheb.posob. / V.N. Spicnadel'. - SPb. : Biznes-prensa, 2000. - 326 s. **12.** Fedulova L., Pashuta M. *Rozvitok nacional'noi innovacijnoi sistemi Ukraïni* // Ekonomika Ukraïni. – 2005. – №4. – S. 35-47 **13.** Jaremenko L. *Formuvannja rinkovih vidnosin v Ukraïni*: Zbirnik naukovih prac'. Vip.1. NDEI Minekonomiki Ukraïni, 2007.- S. 54-57. **14.** Freeman C. *Technology policy and economic Performance. Lesson from Japan*. – London.: Printer Publication, 1987. – P. 1-5 **15.** Lundvall B.-A. *National systems of innovations*. – Printer. London, 1992 **16.** Metcalfe J.S. *The economic foundations of technology policy: equilibrium and evolutionary perspectives* // Handbook of economics of innovation and Technological Change. Ed. Stoneman. – Blackwell, Oxford, 1995 **17.** Nelson R.R., Rosenberg N. *Technical innovation and national systems* // National innovation Systems. Ed. Nelson R.R. – Oxford University Press, New York, 1993 **18.** Niosi J., Savoitti P.P., Bellon B., Crow M. National system of innovations: in search of a workable concept // *Technology in Society*. – 1993. – № 15. P. 207-227.

Надійшла до редколегії 01.04.2014

УДК.657.432

В.О. ЧЕРЕПАНОВА, канд.екон.наук, доц. НТУ «ХПІ»;
Т.В. СОЛОДОВНИКОВА, асистент НТУ «ХПІ»;
Н.А. ВЕРТІЙ, магістр НТУ «ХПІ»

КОНТРОЛІНГ В СИСТЕМІ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОБЛЕНЕРГО

Розглянуто сутність та особливості використання контролінгу в системі планування діяльності енергопостачальних підприємств

Ключові слова: контролінг, оперативний контролінг, стратегічний контролінг, планування, обленерго, енергопостачальні підприємства

Вступ. Найбільш актуальним завданням сьогодні для енергопостачальних підприємств України є створення теоретичної бази і практичних інструментів для вирішування проблеми їх розвитку. Одним з найбільш важливих напрямів зростання ефективності роботи обленерго є впровадження системи контролінгу як складової процесу планування довгострокової та оперативної діяльності цих підприємств.

© В.О.Черепанова, Т.В.Солодовнікова, Н.А.Вертії, 2014